Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem

Беларускі Звон

Радыкальная тыднёвая часопіс

Цана асобнага нумару **20 гр.**

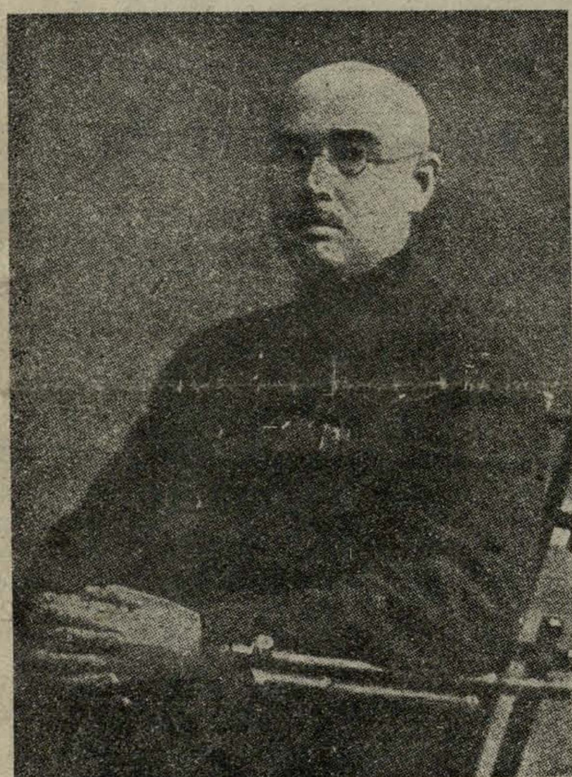
Адрэс Рэдакцыі і Адміністрацыі:
Вільня, Ліпоўка 18.
Адрэс для карэспандэнцыі і падпіскі:
паштовая скрынка № 19.
Прыймо інтэрэсантаў
ад 10 да 2 гадз. што-дня,
апрача сьвятаў і нядзель.
Падпіска з дастаўкай да хаты:
на 1 год—6 зл., за паўгоду—
3 зл., за 3 мес. — 2 зл.,
за 1 мес.—50 гр.

Год I. | Вільня, 26 лютага 1931 г. | №. 4

Трагэдыя беларускага народу.

Трудна знайсьці ў сусьветнай гісторыі такі народ, які пераэкыў-бы гэтулькі няшчасьцяў, як беларускі.

Ня будзем гаварыць тут аб далёкай мінуўшчыне; пакінем і ўсё тое, што тварылася на нашых землях падчас сусьветнай вайны і рэвалюцыі. Усё гэта добра ведама кожнаму з нас. Затрымаёмся на тым, што творыцца цяпер на нашых землях, сярод нашага народу. Там, за савецкім кардонам — маскоўская камуністычная ўлада з нейкім дзікім, барбарскім фанатызмам разбурае усё, што тварылася беларускімі рукамі і што насіла характар беларускай культуры.

Праф. Ігнатоўскі

Тыя людзі, якія прычыняліся да разьвіцьця гэтай культуры, да адраджэньня нашага народу, — аказаліся на палажэньні самых цяжкіх праступнікаў: ня гледзячы на тое, што іншыя з іх займалі выдатныя становішчы ў камуністычнай партыі—іх пасадзілі ў вастрогі і скора будуць судзіць паводле ўсіх правілаў камуністычнага рэжыму.

Побач з фізычным тэрорам у Усходняй Беларусі ўсільваецца і маральны тэрор, скіраваны да таго, каб паставіць на калені і ўнізіць усіх тых, хто хоць крыху не згаджаецца ў сваіх думках з сучаснай дыктатурай чырвонае Масквы.

Цяпер ужо мала быць толькі лёяльным у адносінах да пануючай касты—вымагаецца актыўнасьць, вымагаюцца паступкі, якія-б сьведчылі аб „благонадежности“, — трэбуюць пакаянных граматаў, у якіх людзі змушаюцца да самаапляваньня, да асуджэньня сваіх уласных думак, сваіх перакананьняў, як-бы чыстымі яны ня былі.

І вось гэтыя людзі, апынуўшыся ня толькі ў фізычным, але і ў маральным рабстве,— змушаны пісаць і гаварыць тое, што потым не дае супакою іх уласнаму сумленьню і што можа прывадзіць да трагічнай разьвязкі.

Ня кожны мае сілы перажыць тую маральную паняверку і зьдзек, які робіцца ў Савецкай Беларусі над нашымі лепшымі людзьмі, каторыя яшчэ ня страцілі пашаны да самаго сябе.

У газэтах зьявілася вестка, што праф.

Самагубства праф. Ігнатоўскага і паэты Янкі Купалы.

Мы ўжо паведамлялі аб масавых арыштах у Менску, Вітабску, Полацку, Магілёве, Гомелі і ў іншых гарадох Радавае Беларусі. Арыштаваны, галоўным чынам, культурнаасьветныя і навуковыя працаўнікі: дырэктар беларускага дзяржаўнага музэю Ластоўскі, старшыня Беларускай Акадэміі Навук прафэсар У. Ігнатоўскі, паэта Янка Купала, рэктар Беларускага Унівэрсытэту прафэсар Пічэта, дацэнт таго-ж унівэрсытэту І. Краскоўскі, акадэмік Язэп Лёсік, акадэмік С. Некрашэвіч і шмат іншых культурнікаў і вучоных.

Усіх іх абвінавачваюць у нацыял-дэмакратызьме, у імкненьні да стварэньня незалежнай Беларускай Народнай Рэспублікі.

З двох арыштаваных праф. У. Ігнатоўскі і паэта Янка Купала ў знак пратэсту рашылі кончыць самагубствам. Янка Купала ў астрозе прабіў у некалькіх мясцох глыбака сабе жывот нажом (кажуць, завостраным канцом сталовай лыжкі), але хутка быў адвезены ў больніцу, дзе змагаецца са сьмерцяй, а абставіны сьмерці праф. Ігнатоўскага яшчэ няведамы.

кожны, у каго цячэ ў жылах беларуская кроў, для каго нацыянальнае адраджэньне нашага народу зьяўляецца мэтаю жыцьця, — хто калісь верыў у тое, што — толькі пры камуністычным рэжыме магчыма зьдейсьніць свае ідэалы,—перажывае цяпер цяжкую трагэдыю, пабачыўшы, да чаго дайшла сучасная камуністычная ўлада ў СССР.

Падобныя расчараваньні не праходзяць у сумленных людзей бясследна і часта даводзяць да трагічнага канца.

Трэба быць запраўдным здраднікам свайго народу, трэба страціць пашану да самога сябе, каб бяспрычынна выпаўняць загады той улады, якая сьвядома імкнецца да зьнішчэньня ўсяго, што носіць беларускі характар. — Але людзі, якія вырасьлі ў рэвалюцыйнай ідэолёгіі і ўсе свае творчыя сілы аддалі на будаваньне новага ладу, не маглі пайсьці і ў рады ворагаў гэтага ладу. Дык адно ім і асталося—сьмерць.

А адначасна з страшной трагэдыяй беларусаў — тварцоў Савецкае Беларусі — ня меншую трагэдыю перажывае Заходняя Беларусь. І тут, як на Усходзе, трагэдыя гэтая—дзела рук камуністычнае партыі.

Калі існавала Грамада, яна высока падняла свой беларускі сьцяг, і стотысячная маса беларускіх сялян і работнікаў пайшла за ёй, як за сваім нацыянальным цэнтрам. Гэты нацыянальны характар Грамады гэтак ярка і красамоўна сцьвярдзіў на судзе яе сам-жа Тарашкевіч, як галава яе. Але якраз гэта і выклікала варожыя адносіны да яе ў камуністычнай партыі. Партыя патрэбавала ад грамадаўскіх павадыроў сьлепа падпарадкавацца ёй і адрачыся сваіх нацыянальных ідэалаў — у імя „сусьветнае рэвалюцыі“, каторая вось-вось мае выбухнуць. І калі большасьць беларускіх дзеячоў, зьвязаных з Грамадой, рашуча адмовілася ад гэтакае ролі, партыя пачала іх біць маральна і цкаваць так, як цкавалі і зацкавалі ў Менску на сьмерць Ігнатоўскага ды Янку Купалу. Але ня ўсе былыя грамадаўцы выявілі сваю духовую моц, ня ўсе адважыліся падставіць сваю галаву пад удары партыі. І вось Тарашкевіч, Рак-Міхайлоўскі, Мятла, Бурсэвіч паддаюцца партыйнай камандзе. Тры апошнія едуць у Менск і сваімі выступленьнямі там проці цкаваных Масквой беларускіх дзеячоў, гноеных у лёхах Г. П. У. за беларускую ідэю, „дапамаглі“ маральна і фізычна дабіць Ігнатоўскага і Купалу. А сам павадыр Грамады Тарашкевіч ...

безбаронных барацьбітоў за Беларусь і беларускую культуру, зрабіў нешта йшчэ горшае, чым забойства двух людзей: ён, як кажуць, „правaліў“ усіх тых радыкальна настроеных беларускіх культурных працаўнікоў Зах. Беларусі, якія, верачы Тарашкевічу, фактычна падпадалі пад дырэктывы партыі—часта нават несьвядома. Тарашкевіч, праяжджаючы праз тэрыторыю Польшчы, дзе яго ведае кожны

Янка Купала.

паліцыянт, з фальшывым пашпартам, меў з сабой як-быццам зумысьля сабраныя кампрамітуючыя матэрыялы аб усіх тых, хто верыў яму і йшоў за ім. І цяпер на ўсім абшары беларускіх зямель пад Польшчай ідуць масавыя арышты і нішчыцца да канца ўсё тое, што йшчэ жыло, ператрываўшы разгром Грамады і яе ўстаноў.

Так беларускімі рукамі нішчыцца жывая сіла нашага народу і на Захадзе, і на Усходзе. Але не дажduцца маскоўскія каты, каб іх сьмяротны прысуд над беларускім народам быў выпаўнены даканца: народ наш, хоць фізычна аслаблены, загартуе свой дух у перажываных няшчасьцях і, скінуўшы тыя духовыя путы, якія яму накінулі чужынцы, пойдзе сваім уласным шляхам да свайго вялікага

ПРАТЭСТ

Беларускіх Культурных Арганізацыяў і Установу проціў фізычнага і маральнага тэрору над культурнымі працаунікамі Б. С. С. Р.

Беларускі Народ — у мамэнт развалу Расейскае Імпэрыі—актам 25 сакавіка 1918 году абвясьціў у Менску незалежнасьць Беларускае Народнае Рэспублікі.

Зьдзейсьненьню гэтага акту народнае волі беларусаў перашкодзіла бальшавіцкая навала, якая, захапіўшы аружнай сілай Менск, абвясьціла з свайго боку 1-га студзеня 1919 году ўтварэньне Беларускае Савецкае Сацыялістычнае Рэспублікі ў складзе Расейскае Савецкае Фэдэрацыйнае Сацыялістычнае Рэспублікі. У межах БССР Беларускаму Народу, палітычна падпарадкаванаму Чырвонай Маскве, дадзены былі пэўныя магчымасьці культурна-нацыянальнае працы і арганізаваньня эканамічна-гаспадарчага жыцьця, а барацьбітом за незалежную Беларусь дадзена была поўная амністыя. І праца беларусаў, да якое сталі ўсе актыўныя беларускія сілы, дала багатыя плёны ў пастаці тысячаў беларускіх народных школ, сотняў сярэдніх і раду вышэйшых навучальных установ, у пастаці Беларускае Акадэміі Навук, Дзяржаўнага Выдавецтва, нязвычайна багатае прэсы, Дзяржаўных Тэатраў і асяродкаў творчае мастацкае працы,—урэшце, у пастаці добра з'арганізаванае сельскае гаспадаркі хутарнага тыпу, здаволіваўшае і адвечнае імкненьне беларускага сялянства да зямлі, і вымогі сельска-гаспадарчае прадукцыі.

Але ўступка, зробленая Чырвонай Масквой беларусам, была толькі дачаснай. І не дарма Урад Беларускай Народнае Рэспублікі на Вэрсальскай Канфэрэнцыі зварачаўся да Вялікіх Дзяржаў з дамаганьнем, каб незалежны дзяржаўны быт Беларусі быў забясьпечаны актам міжнародавага характару: бо-ж укрываны сьпярша пад лёзунгамі інтэрнацыяналізму маскоўскі чырвоны нацыяналізм, творачы БССР, меў на мэце толькі аслабіць імкненьне беларусаў да дзяржаўнае незалежнасьці, і ў той мамэнт, калі далейшы магутны рост беларускае нацыянальнае культуры мог ужо назаўсёды забясьпечыць Народ Беларускі ад дэнацыяналізатарскіх імкненьняў нацыяналізму суседзяў, а большасьць былых барацьбітоў за незалежнасьць Беларусі, веручы шчырасьці савецкай амністыі, згуртавалася ў межах БССР, — у гэты мамэнт Чырвоная Масква рашуча зьмяніла свае адносіны да беларусаў і распачала бяспрыкладны паход проці ўсяго беларускага.

Маскоўскі камуністычны ўрад паарыштоўваў сотні беларускіх культурных працаўнікоў, вінавацячы іх у варожасьці да Савецкае Улады. Арыштаваны: Акадэмікі—Лёсік, Некрашэвіч, КрасКоўскі, б. сябры кампартыі—Ільючонак, Адамовіч, Баліцкі, рэктар Дзярж. ун-ту ў Менску—Пічэта, сэкрэтар Акадэміі Навук — Ластоўскі, старшыня Бел. Чырв. Крыжу—Цьвікевіч і інш.

Ім усім пагражае працэс і найвышэйшая кара — кара сьмерці. І іх пакараюць, хаця ўсё абвінавачаньне абапёрта на яўнай правакацыі ГПУ: найлепшым доказам фікцыйнасьці ўзьведзенага на іх абвіненьня зьяўляецца факт, што сярод зарыштаваных — цэлы рад ідэйных камуністаў, старых сяброў Камуністычнае Партыі, тварцоў новага сацыяльнага ладу на землях Усходняе Беларусі.

Апрача тэрору фізычнага, Савецкая Улада пусьціла ў ход і тэрор маральны. І гэты падвойны тэрор аказаўся настолькі страшны, што былы Прэзыдэнт Беларускае Акадэміі Навук, выдатны сябра Камуністычнае Партыі, праф. Усевалад Ігнатоўскі,— у знак пратэсту — налажыў на сябе рукі, а адначасна зрабіў спробу самагубства найвялікшы пясьняр Беларусі, Янка Купала, які яшчэ гэтак нядаўна атрымаў ад Савецкае Улады пачэсны тытул „народнага паэты“.

Жудасны па сваёй форме пратэст праф. Ігнатоўскага і Янкі Купалы мусіць урэшце ўзварушыць ня толькі ўвесь Беларускі народ, але і ўвесь культурны сьвет, а ў тым ліку і тыя дзяржавы, якія пры падпісаньні Вэрсальскага Міру моўчкі прайшлі над дамаганьнем беларусаў адносна забясьпечаньня незалежнасьці Беларусі шляхам міжнародавага акту. Енкі катаваных па вастрогах ГПУ беларускіх культурных дзеячоў, кроў Ігнатоўскага і Купалы павінны напомніць усім, хто здольны адчуць страшную трагедыю безбароннага Беларускага Народу, што беларускую справу Вялікія Дзяржавы адмовіліся разьвязаць у Вэрсалі, што элемэнтарнае пачуцьцё справядлівасьці вымагае, каб справа гэтая была пастаўлена на парадку дня перад міжнародавым форумам, як справа важная і неадкладная.

Мы, ніжэйпадпісаныя прадстаўнікі Цэнтральнага Саюзу Бел. Культ.-асьв. арганізацый і Інстытуцый, у склад каторага ўваходзяць: Беларускае Навуковае Т-ва, Беларускае Дабрадзейнае Т-ва, Бацькоўскі К-т Віленскай Беларуск. Гімназіі, Віл. Бел. Гімназія, Бацькоўскі К-т Навагрудзкай Бел. Гімназіі, Навагрудзкая Бел. Гімназія, Бацькоўскі К-т Клецкай Бел. Гімназіі і Клецкая Бел. Гімназія, Рэдакцыі белар. часопісяў: Беларускі Звон і Саха, Коопэрат. Т-ва „Пчала“, паасобныя арганізацыі Т. Б. Ш. а так-жа арганізацыі, якія не ўваходзяць у Цэнтрасаюз, як Беларускі Студэнскі Саюз, Беларускае Выдавецкае Т-ва, і Аб'еднаньне Беларускіх Жанчын, сабраныя ў Вільні на Канфэрэнцыю 24 лютага 1931 г., разважыўшы агульна ведамыя весткі аб нішчэньні ў БССР здабыткаў беларускае культуры і аб катаваньні—фізычным і маральным—тварцоў гэтае культуры, падымаем наш голас рашучага пратэсту проці барбарскага паходу чырвонага маскоўскага нацыяналізму супраць Беларускага Народу, заклікаем беларускія працоўныя масы далучыцца да гэтага пратэсту і клічам увесь культурны сьвет выступіць у абароне культуры многапакутнага Беларускага Народу, жорстка таптанай Чырвонай Масквой.

(Подпісы).

Палітычнае жыцьцё.

Польшча.

Бюджэт у Сойме.

13 лютага Сойм прыняў дзяржаўны бюджэт у трэцім чытаньні.

Бюджэт, прыняты Соймам, мала чым розьніцца ў лічбах ад апрацаванага ў бюджэтнай камісіі. Лічбы гэтыя пададзены намі ў папярэднім нумары. Пры галасаваньнях Сойм большасьцю галасоў (фракцыі Б. Б.) адкінуў блізу ўсе папраўкі і прапазыцыі апазыцыі. Такім чынам — адкінены прапазыцыі цэнтралеву (П. П. С.) — аб зьмяншэньні дыспазыцыйнага фонду міністра замежных спраў — на 2 мільёны, аб скасаваньні цалком дыспазыцыйных фондаў міністраў ваеннага і ўнутраных спраў, аб павялічэньні выдаткаў на будову школьных гмахаў, аб павялічэньні на 25 мільёнаў фонду дапамогі безработным.

З другога боку — былі прыняты ўсе рэзалюцыі, прапанаваныя Б. Б., у тым ліку і вельмі цікаўная для беларусаў рэзалюцыя, заклікаючая ўрад, каб — пры выкананьні бюджэту — задаволіў справядлівыя жаданьні і патрэбы грамадзкіх арганізацыяў — украінскіх і беларускіх. Гэта — вельмі добра. Але, наскольні ведама, у самым бюджэце няма выразна акрэсьленых асігнаваньняў на гэтыя патрэбы беларускіх арганізацыяў.

З Сойму бюджэт перайшоў у Сэнат, які ўжо і распачаў у сваей камісіі разгляд.

Прысуд у справе дэманстрацыі Цэнтралеву.

11-га лютага варшаўскі акружны суд вынес прысуд у справе арганізатараў дэманстрацыі, наладжанай Цэнтралевам у Варшаве 14 верасьня м. году. 3 галоўных падсудных асуджаны на 4 гады катаржнай турмы кожны, 2 іншыя — па 2 гады дому паправы, 3 падсудных — апраўданы.

Прысуд у справе „замаху“ на марш. Пілсудскага.

16 лютага абвешчаны прысуд у справе „замаху на марш. Пілсудскага. Галоўныя абвінавачаныя — пэпэесы Ягадзінскі, Трахімовіч і Бялкоўскі засуджаны кожны на 1 год вастрогу. Пэпэесы Дзевгелеўскі і Маркоўскі—апраўданы.

Ф. Акінчыц.

На аграрныя тэмы.

(друкуецца, як дыскусыйны матэрыял).

(Працяг)

III. Савецкія экспэрымэнты.

1. Этапы аграрнай палітыкі.

Краем, які заслугоўвае на асаблівую ўвагу з нашага пункту гледжаньня, зьяўляецца Савецкі Саюз, дзе кіруючая камуністычная партыя афіцыяльна праводзіць ў інтэнсыўнай форме рэарганізацыю ўсяе сельскае гаспадаркі на „сацыялістычных падставах“.

Савецкія „сацыялістычныя“ экспэрымэнты ў галіне аграрных адносінаў павінны навучыць сацыялістаў усіх краёў даволі многаму і паказаць яшчэ раз — якое аграмадна-ад'емнае значэньне мае ў гэтым выпадку адсутнасьць выпрацаванай раней і тэарытычна абаснаванай конструкцыйнай праграмы. Вышэйпададзеная акалічнасьць змушае нас застанавіцца трохі больш на гэтым пытаньні.

Калі бальшавікі ў 1917 годзе захапілі ўладу ў Расеі і назвалі гэты аграрны край „сацыялістычнай рэспублікай“—яны ня мелі ніякай цьверда-ўстаноўленай аграрнай праграмы канструкцыйнага характару, паводле якой яны-б маглі прыступіць да „сацыялізацыі“ вёскі.

Уся ўвага камуністычнае партыі праз доўгі час была скіравана на тое, каб пацягнуць за са-

З гэтай мэтай, у першых-жа днёх кастрычнікавае рэвалюцыі быў выдадзены праслаўлены зямельны дэкрэт з яго асноўным, маючым выключна агітацыйны характар, лёзунгам: — „уся зямля — працоўнаму сялянству“.

Трэба прызнаць, што ніводзін закон у сьвеце ня меў больш папулярнасьці ў селянскіх масах, як гэты.

Сяляне з прагавітасьцю накінуліся на панскія землі і доўга ня чакаючы хатнім, кустарным спосабам, амаль бяз усялякай помачы органаў цэнтральнае ўлады, падзялілі яе паміж сабой.

У гэтым стыхійным падзеле яны не забыліся і пра такія гаспадарскія аб'екты, якія ў нармальных выпадках механічнаму падзелу не падлягаюць. Была, напрыклад, выразана пляменная жывёла, знішчаны насенныя рассаднікі, хаотычна разабраны і затым сапсаваны сельска-гаспадарчы інвэнтар, шмат дзе фруктовыя дрэвы аказаліся зусім карыснымі на апал і т. п.

Як бы там ня было, ад тэй „канцэнтрацыі“ зямельнае ўласнасьці, на якую так разьлічвалі марксісты не засталося і сьледу і аграмадная колькасьць прыватнаўласьніцкіх земляў аказалася распарцэляванай хатнім спосабам.

Па тых вестках, якія мы знаходзім у Мілюціна („Аграрная палітыка С.С.Р.Р.“ выд. 1927 г.), сяляне ў 1927 годзе мелі ўсяго ў сваіх руках 164 мільёны дзесяцін зямлі і апрача гэтага арэндавалі ў паноў да 25 мільёнаў дзесяцін.

Падчас рэвалюцыі сяляне захапілі панскае землі да 60 міл. дзес., царкоўнай $3\frac{1}{2}$ міл. і дзяржаўнай 138 міл.—разам $201\frac{1}{2}$ міл. дзесяцін.

Апрача гэтага яны звольніліся ад арэнднай платы на карысьць паноў, якая паводле Мілюціна вызначаецца ў суме 450 міл. у год. Такім

10%, адыйшла да дзяржавы і часткова пайшла на стварэньне г. з. камунаў.

Дзяржаўныя землі, у колькасьці 138.767.587 дзес., амаль што поўнасьцю (138 міл. дзес.) адыйшлі да сялян, рэшта-ж зямлі, каля 1 міл. дзес., засталася за савецкай „казной“.

Такія былі вынікі аграрнай рэвалюцыі, па прычыне якіх той жа Мілюцін зазначаў ня без водцені маркоты:

„Бяссумліўна, падзел зямлі, хаця-б яна і не ўвайшла ў прыватную ўласнасьць, а ўвайшла толькі ў карыстаньне дробнага вытворцы, зьяўляецца не пажаданым з пункту гледжаньня соцыялістычнае гаспадаркі.

Правільней было-б, бязумоўна, адразу-ж на другі дзень пасьля сацыяльнага перавароту, прыступіць да стварэньня дасканальных гаспадарчых формаў і ў вёсцы, да стварэньня селянскае сельскае гаспадаркі, беспасярэдня звязанай з прамысловасьцю, пастаўленую на магчымую тэхнічную вышыню“.

Трэба прызнаць, што гэтая думка зьяўляецца добрай, але чамусь яна выказваецца вельмі позна. Куды лепш было падумаць аб гэтыя ў той момант, калі друкаваўся дэкрэт аб зямлі, у улажэньні якога прымаў, здаецца, удзел і сам Мілюцін. „Зняўшы галаву-ж па валасах ня плачуць“. Справа аднак ня ў гэтым. Нам здаецца, што ні тады, ў 1917 г., ні цяпер — Мілюцін, як і ўсе іншыя савецкія аграрныя тэарэтыкі — добра не ўяўлялі сабе пытаньня аб тым, якімі мэтадамі можна стварыць гэтыя „дасканальныя“ гаспадарчыя формы ў вёсцы, адсутнасьць каторых стала відавочнаю для ўсіх.

У шуканьнях гэтых „дасканальных формаў“ уся камуністычная партыя ў суцэльнасьці кідаецца

Арышты студэнтаў украінцаў у Варшаве.

Палітычная паліцыя зрабіла шмат вобыскаў сярод студэнтаў — украінцаў у Варшаве — як сярод нацыяналістаў, таксама і камуністаў. У выніку — рад арыштаў.

Прызнаньне нелегальнай і ліквідацыя П.П.С. - лявіцы.

Міністар унутран. спраў выдаў 14/II. загад аб прызнаньні П.П.С. - лявіцы нелегальнай партыяй і даручыў усім ваяводам прыняць рашучыя меры да ліквідацыі яе партыйных арганізацыяў на ўсім абшары Польшчы.

Таму — у ноч на 15.II. ўсюдых, у тым ліку і ў Вільні, паліцыя зачыніла ўсе камітэты П.П.С.-лявіцы, арыштаваўшы 20 сяброў партыі.

Адначасна сьледчыя ўлады зьліквідавалі акружны камітэт Камуніст. партыі Зах. Беларусі ў Вільні, зрабіўшы каля 100 вобыскаў. У рукі ўладаў папала шмат—каля 80.000 экзэмпляраў—рознай камун. літэратуры. У выніку обыскаў арыштавана 44 асобы.

Вялікія арышты сярод камуністаў.

Як падаюць газэты, у першай палове г. месяца ў Варшаве заарыштавана шмат камуністаў.

У часе вобыскаў знойдзены камуністычныя адозвы, некалькі тысяч даляраў і нават некалькі кілаграмаў біжутэрыі. Арышты гэтыя знаходзяцца ў сувязі з падгатоўкаю камуністаў да дэманстрацыі, якія мелі адбыцца 25 лютага г. году ў розных вялікшых гарадох Эўропы.

Гэтая хваля арыштаў не прамінула і Вільню, дзе таксама ўлады зьліквідавалі камуністычныя арганізацыі, арыштоўваючы яе дзеячоў.

Тут таксама, як і ў Варшаве, знойдзены праклямацыі і даляры.

Заграніцай.

Байкот парляманту гітлераўцамі.

Каб зламаць абструкцыю (затрыманьне працы) збоку гітлераўцаў і камуністаў у парляманьце, урадавая большасьць — пры падтрыманьні сацыял-дэмакратаў, шпарка правяла рэформу ўнутранага статуту (наказу) парляманту.

Дзеля барацьбы з урадовай большасьцю, якая — пры падтрыманьні сацыял-дэмакратаў — шпарка разглядае бюджэт, каб скончыць яго ў законны час, абодва крылы апазыцыі—камуністы і гітлераўцы — пры падтрыманьні нацыялістаў — начаді так зван. „обструкцыю“, ці легальныя фармальна спосабы затрыманьня працы парляманту, як напр., — даўгія прамовы, трэбаваньні паіменных галасаваньняў для кожнага пытаньня і г. д. Сацыялісты падлічылі, што, калі обструкцыя будзе вытрымана далей, дык бюджэт — замест 1 сакавіка гэтага году — будзе прыняты толькі... у чэрвені 1932 г.

Тады парлямент шпарка перарабіў свой унутраны статут, даючы старшыні спосабы зламаць обструкцыю. На гэта апазыцыя рэагавала вельмі востра, як на нарушэньне канстытуцыі, а гітлераўцы пастанавілі цалком байкатаваць парлямант. Але большасьць парляманту не сплохалася гэтай пагрозы. Праца над бюджэтам ідзе бяз учасьця гітлераўцаў, якія маняцца ўсё — „адчыніць свой контр парлямэнт дый пачаць у краі „паўстанчую акцыю“ проці „незаконнага“ ўраду і парляманту... Але, ведама-ж, з гэтых пагрозаў нічога ня выйшла. Парлямант выбраў на месца гітлераўскіх кандыдатаў у прэзыдыум і камісіі новых сяброў і праца яго ідзе яшчэ лепш бяз гэтых гучных, але пустых дэмагогаў, канкуруючых у гэтым з камуністамі.

Англія.

Прамова мін. фінансаў Сноўдэна — аб тым, што англійскі скарб ня можа больш вытрымаць павышэньня цяжараў дапамогі безработным—выклікала страшэннае абурэньне сярод работнікаў і можа нарабіць яшчэ шмат клопатаў „работніцкаму“ ўраду Мак-Дональда. Лявіца „Партыі Працы“, якая дагэтуль неяк не парывала сувязі з партыяй, цяпер рашуча пераходзіць у апазыцыю. Павадыры гэтай лявіцы заявілі, што заява Сноўдэна разьбівае самыя падставы ўсей тэй ідэолёгіі, на якой аснаваны ўвесь работніцкі рух, дый наносіць найцяжэйшы ўдар усім надзеям англійскіх работнікаў на „свой“ урад... „Работнікам Англіі, казаў адзін з іх, трэба будзе перагледзіць свае адносіны да старых партыяў і старых правадыроў, дый пачаць нанова працу стварэньня новай партыі, у аснову якой маюць быць пакладзены—ня словы, але чыны“...

Так адбіваецца гаспадарчы крызіс у Англіі на ўсей яе палітычнай будове... Павадыры „Партыі Працы“ ўсё больш схіляюцца да „злучэньня“ з буржуазнымі лібэраламі, прымаючы агульнадзяржаўную ідэолёгію. А гэта якраз і стварае патрэбу ізноў паўстаньня новай — чыста клясовай—партыі работніцкай, з больш рэвалюцыйнай ідэолёгіяй.

„Морскае разбраеньне“.

Выперадкі паміж Францыяй і Італіяй у разбудове флёту ўсьцяж завастраюцца. Нядаўна французскае морскае міністэрства залажыла некалькі новых ваенных караблёў розных тыпаў. На гэта зараз-жа адказала Італія тым-жа самым, толькі разьлічыўшы будову ў значна карацейшы срок. Гэты крок Італіі выклікаў страшэннае абурэньне ў Францыі і завастрэньне газэтнай кампаніі ў абедзьвюх дзяржавах. Як ведама, Італія хоча за ўсялякую цану зраўняць свае морскія сілы з французскімі. Але Францыя гэтага дапусьціць ніяк ня можа, бо гэта значыла-б — зрачыся адразу сваіх афрыканскіх калёніяў, на якія даўно пазірае прагавітым вокам Італія. Але—адначасна— гэтымі збраеньнямі абедзьвюх морскіх канкурэнтак страшэнна занепакоілася Англія. Англійскі ўрад зараз-жа выслаў у Парыж спэцыяльнага дэлегата, каб намовіць Францыю — „не ламаць“ вашынгтонскай і лёнданскай умоваў аб морскіх збраеньнях, дый увайсьці ў паразуменьне з Італіяй. Але з „намовы“ англійскага дэлегата нічога ня выйшла.

Нявольніцкая праца ў ССРР.

Акцыя пратэсту проці нявольніцкай працы ў „сацыялістычных“ рэспубліках Радаў, даволі плятонічная дагэтуль, пачала ўжо даваць і зусім рэальныя вынікі. Усьлед за Амэрыканскімі Штатамі, забараніўшымі ўвоз цэлага раду радавых тавараў, ня гледзячы на іх страшэнную таньнасьць, пайшла Канада, спыніўшая ўвоз радавага лесу. Меры забароны прымае Францыя. Добра гандлююць з Радамі пакуль што—Англія, Нямеччына і Італія, ня кажучы аб Японіі.

Асабліва цяжкой для Радаў зьяўляецца адмова Амэрыкі. Таму радавая прэса цяпер страшэнна лае амэрыканскі ўрад, пагражаючы, што— з свайго боку і радавы ўрад пазбавіць Амэрыку ўсіх радавых заказаў.

З жыцьця Цэнтрасаюзу.

З 15 лютага пачаліся выяздныя лекцыі на правінцыі, арганізаваныя праз Цэнтрасаюз, якія будуць адбывацца кожную нядзелю ў розных пунктах.

Першая з гэтых лекцыяў была прачытана гр. Ф. Акінчыцам у м. Новы Свержань, Стаўпецкага павету на тэму „Коопэрацыя і яе значэньне ў гаспадарчым жыцьці сялянства“.

22 лютага адбыліся 2 лекцыі — адна у Валожынскім павеце, другая ў Вялейскім, а 1 сакавіка будзе лекцыя ў Смаргонях.

---

21 лютага г. г. на паседжаньні Прэзыдыюму Цэнтрасаюзу была разгледжана шкодная для Цэнтрасаюзу праца прадстаўніка Бел. Гасп. Зьвязу Янкі Станкевіча, за якую пастаноўлена выключыць яго з ліку сяброў Цэнтрасаюзу.

„Уклон у бок вялікарускага шовінізму“.

„Праўда“ „адкрыла“ ў бальшавіцкай партыі новы „ўклон“ („адхіл“) і выступіла проці — „кулацка-капіталістычных ідэяў вялікарускага шовінізму“, які пранікае ў рады пралетарыяту і атручвае нават паасобных чаловых прадстаўнікоў партыі“... Газэта піша, што гэты „ўклон“ ёсьць хіба найбольш небясьпечнае зьявішча ўнутры партыі, пагражаючае падарваць у практычнай працы прынцып нацыянальнага роўнапраўя“. Гэты „адхіл“ у бок вялікарускага нацыяналізму „Праўда“ лічыць нават большай небясьпекай, як „уклон“ адваротны: як праявы нацыяналізму малых народаў, які „аслабляе адзінства Радавага Саюзу дый ліе ваду на млыны інтэрвэнцыі з боку суседзяў“.

Агледзілася ў пару „бесстаронна“-генэральная газэта. Калі вялікарускі шовінізм — у бязьмежна распаленым самаўладзтве — зьнішчыў амаль не цалком усю самастойнасьць культурна-нацыянальнага жыцьця „малых народаў“, у тым ліку 40 мільённага ўкраінскага і 12-мільённага беларускага, набіў вастрогі і падвалы „Чэкі“ найбольш заслужанымі і шчырымі працаўнікамі і кіраўнікамі ўкраінскага і беларускага адраджэньня, давёў да самагубства цьвет беларускай навукі — праф. Ігнатоўскага, і замаху на ўласнае жыцьцё самога сонца беларускай паэзіі, Янку Купалу, тады „агледзілася“ сталінская газэта дый пачынае нешта „жаваць“ крывадушна аб „уклонах“...

Кароткія навіны.

— Вялікае ўражэньне выклікала назначэньне новага галавы французскай арміі — ген. Вэйганда, заместа ген. Пэтэна. Гэн Вэйганд—баявы кандыдат французскіх імпэрыялістаў, ген. Пэтэн наадварот лічыцца прыхільнікам мірнага паразуменьня з Нямеччынай. Таму новае назначэньне разглядаецца, як адказ Францыі на ўзрост ваеннай актыўнасьці ў Нямеччыне. Левыя газэты ў Францыі называюць ген. Вэйганда „генаралам дзяржаўнага перавароту“ і лічуць яго назначэньне „правакацыяй“ у бок Нямеччыны. Нямецш варожа аднясьлася да назначэньня і нямецкая прэса.

Наадварот — у Польшчы назначэньне ген. Вэйганда выклікае вялікае здаволеньне. Бо-ж гэта — той самы генарал, які ў 1920 г. адратаваў Польшчу ў часе наезду бальшавікоў, рэарганізаваўшы шпарка адступаўшую польскую армію.

Тое, што адбылося ў 1917 г. — ужо прайшло і шкадаваць аб ім ня прыходзіцца, хоць-бы толькі з тае прычыны, што ня было ў той час такой сілы, якая-б магла ўстрымаць гэтую дзікую парцэляцыю.

Пытаньне цяпер зводзіцца да таго, якімі шляхамі правясьці рэканструкцыю сельскае гаспадаркі на такіх падставах, якія далі-б пэўныя гаспадарчыя плюсы для ўсяго краю і здзейснілі-б сацыялістычны строй на вёсцы.

Над імі павінны ламаць сабе галовы савецкіх камуністы і, калі яны іх ня вырашаць, то пацерпяць поўны крах, чаго яны і самі ня ўкрываюць.

Пасьля выданьня дэкрэту аб зямлі — кампартыя досыць доўга не зварочывала ўвагі на будаваньне сацыялістычных формаў гаспадаркі на вёсцы, а была занята там, пры помачы сваіх спажыўчых ворганаў — іншымі справамі.

Упэрыяд г.зв. вайсковага камунізму, з 1917 г. па 1921 г., савецкая сялянская гаспадарка стала аб'ектам нячуванай эксплёатацыі з боку ўлады. Яна проста разбурвалася, дзякуючы выпампоўваньню спажывецкіх запасаў пры дапамозе разьвёрсткі. Лепш пастаўленыя і больш прадукцыйныя селянскія гаспадаркі, т. з. „кулацкага“ тыпу, па просту рабаваліся. Забіралася ня толькі збожжа, скаціна, а нават пераносіліся гаспадарскія забудаваньні і перадаваліся „беднаце“, якой, трэба зазначыць, ня было чаго ў іх і хаваць. Падобныя гвалты можна было назіраць у масавых разьмерах на Украіне.

Арганізаваная ў асобныя камітэты, бедната бескантрольна арудавала над лёсах рэшты селянства і лічыла асноўнай мэтай свайго істнаваньня бязупынны падзел селянскага дабра.

Найбольш несьвядомая і больш здэмаралізалася ў духу камунізму--падзелу, гэтага антысацыяльнага і рэакцыйнага па сваёй сутнасьці зьявішча.

Зусім зразумела, што бедната ад гэтага не багацела, вытворчасьць працы гэтай упрывіліяванай часткі селянства не павялічвалася, а з другога боку больш працавітая, заможная частка селянства бяднела, скарочывала лік абраблянае зямлі, баючыся новага перадзелу. Ясна, што „камунізм — падзелу“ гэтай эпохі ніўякім выпадку, сацыялістычным будаўніцтвам назваць немагчыма.

Працяг такой палітыкі прывёў-бы да нямінучае эканамічнае катастрофы. Першыя-ж гады вайсковага камунізму прывялі да такога аграмаднага зьмяншэньня пасяўное плошчы, што гарадзкое насельніцтва аказалася ў стане бязупыннага голаду, падчас якога спажыўчыя картачкі больш важылі, чым той хлеб, які па іх выдаваўся з дзяржаўных крамаў. Стан сельскае гаспадаркі прыняў грозны для ўсяю краю характар, дзякуючы пануючай у ей анархіі. Па дадзеным, якія мы знаходзім у савецкага эканаміста Дэна (Курс эканамічнай геаграфіі, выд. 1928 г., старонка 184), пасеўная плошча зьменшылася ў 1920 г. да 70% пры параўнаньні з даваеннымі часамі. Дзякуючы хатняй вайне, неўраджаю, а галоўным чынам неспыняючайся анархіі ў сельскай гаспадарцы, зьменшаньне пасеўнай плошчы расло—і ў 1921 г. гэта плошча складала ўжо 61,6%, а ў 1922 г. — 56,5% плошчы 1913 г. Вось як сялянства рэагавала на савецкія экспэрымэнты ў першы перыяд камуністычнай практыкі на вёсцы.

Само жыцьцё даказывала нават самым упартым людзям, што будаваньне сацыялізму на вёсцы, справа ня лёгкая і што яна куды цяжэйшая, чым гэта здавалася многім. Першым зразумеў гэта Ленін — і наступіла ў Саветах эпоха новай эканамічнай палітыкі (НЭП), якую мы маглі назіраць

У сутнасьці ніякай „новай“ эканамічнай палітыкі не праводзілася Уся навіна яе заключалася ў адносінах да сельскае гаспадаркі ў тым, што быў дапушчаны ўмоўна свабодны гандаль і зьменшыліся тыя гвалты, якія ішлі разам з камунізмам — падзелу. Камітэты бедната ў Маскоўшчыне былі распушчаны, бо сама цэнтральная ўлада пераканалася ў тым, наколькі далёка ад „сацыялізацыі вёскі была праца гэтых установаў. Кулацкім элемэнтам была дадзена „перадышка“ і нават былі моманты, калі з імі заігрывалі ў надзеі на павялічэньне вытворчасьці іх гаспадарак.

Замест хаотычнай спажыўнай разьвёрсткі — быў уведзены спажыўны падатак, аднак і пры гэтай рэформе бедняцкія гаспадаркі былі пастаўлены ў выключныя ўмовы і карысталіся рознымі падатковымі і іншымі ільготамі.

Між тым, за час існаваньня камунізму-падзелу частка беднякоў значна паправіла свае справы на рахунку сярэдніх і заможных гаспадарак. Гэта папраўка аднак насіла ў большай частцы часовы характар толькі дзеля таго, што ў большасьці выпадкаў тое, што рабавалася, хутка пражывалася і амаль нішто ня йшло на ўзмацненьне асноўнага капіталу ў бядняцкай гаспадарцы. Нарэшце наступілі і такія часы, калі ня было чаго дзяліць, і таму бедняцкія гаспадаркі, змарнаваўшы тое, што ўдалося захапіць, засталіся ў такім палажэньні, у якім знаходзіліся і да рэвалюцыі.

Да гэтага часу бедната, якая мела шмат магчымасьцяў пры савецкім ладзе калі не разбагацець, то хаця паставіць як мае быць свае гаспадаркі—як і раней кладзецца цяжарам на дзяржаўныя рэсурсы, выцягваючы розныя запамогі, льготы і т. п.

(Далей будзе).

— Бяда гаспадарчага крызісу і безрабоцьце паволі, але няўхільна захапляе і Францыю. На паседжаньні парляманту сацыялісты ўнясьлі запрос ураду ў справе безрабоцьця. Павадыр сацыялістаў Лявон Блюм запытаўся, чаму гэта афіцыяльна лічыцца ў Францыі безработных 28.000, а на канфэрэнцыі працы ў Жэнэве делегат Францыі заявіў, што безработных у краі—330 000. Міністар працы прызнаў, што апошняя лічба адпавядае праўдзе...

З урадавых даных ведама, што, апроч гэтых безработных, яшчэ мільён работнікаў заняты працай толькі часткова. Парлямант асыгнаваў на барацьбу з безрабоцьцем 20 мільёнаў фр., хаця сацыялісты трэбавалі—аж 100 мільёнаў.

— Думка аб аб'яднаньні ўсіх арабскіх дзяржаваў, якія Англія спрытна трымае ў стане разьдзяленьня і ўзаемнай варожасьці, усьцяж дасьпавае, рыхтуючы ангрійскім захватчыкам усяго сьвету новыя клапоты.

— Апошняя вестка кажэ, што старшыня парляманту Іраку мае адведаць караля Гэджасу—ня толькі ў справе трактату прыязьні, але і ў справе значна шырэйшай — падрыхтаваньня прышлай „Усе-Арабіі", аб якой лятуцяць ужо выразна арабскія нацыянальныя ідэолёгі.

— У траўні г. г. у Францыі маюць адбыцца выбары новага прэзыдэнта. Усе партыі ўжо пачалі рыхтавацца да выбараў. Праўда, француская канстытуцыя ня дае залішне многа ўлады прэзыдэнту, але ўсё-ж асабісты яго ўплыў мае вялікую вагу—ня толькі ў унутрана-палітычным жыцьці, але асабліва ў вонкавай палітыцы. Правадыр францускіх сацыялістаў Блюм заявіў, што сацыялісты не цікавяцца справай выбараў, бо кандыдат ужо вызначаны і выбар яго абсалютна запэўнены. Паводле агульнай апініі выбраны прэзыдэнтам мае быць Брыян, хаця сам ён быццам адмаўляецца. Пры больш-менш роўных сілах цэнтраправу і цэнтра-леву ў парлямэньце, які—разам з Сэнатам—выбірае прэзыдэнта,—голас сацыялістаў будзе меці рашучае значэньне.

— Кампанія па выбарах прэзыдэнта ў Фінляндыі закончылася перамогай кандыдата правіцы Сьвінхувуда, якога асабліва падтрымлівалі „лапаўцы"—фінляндзкія фашысты. Сьвінхувуд атрымаў 151 галасоў, а яго канкурэнт Стольбэрг, кандыдат буржуазнай лявіцы, якога падтрымалі сацыял-дэмакраты, здабыў 149.

У Фінляндыі прэзыдэнта выбірае не парлямант, а абедзьве палаты разам, як цяпер у Польшчы, не народ, як хочуць зрабіць пілсудчыкі, але спэцыяльна выбраныя „выбаршчыкі"—у лічбе 300—падобна да спосабу выбару прэзыдэнта ў Амэрыцы.

Усяго кандыдавала аж 4 кандыдаты: сацыялісты і сялянская партыя выставілі самастойных кандыдатаў. Але ў апошнім—трэцьцім — галасаваньні сацыялісты аддалі галасы Стольбэргу, а сяляне і земляўласьнікі — Сьвінхувуду, які перамог толькі за тое, што ён—страшэнны вораг камунізму.

— На апошнім усесаюзным зьездзе комсамольцаў у Маскве Кагановіч, правая рука Сталіна, заявіў чырвонай моладзі СССР: „Памятайце, што вы—прышлыя валадары сьвету". Усіх камсамольцаў у СССР ужо звыш 3 мільёнаў.

— Знамяніты правадыр індускіх незалежнікаў Ганді напісаў да англійскага віцэ-караля Індыі ліст, прапануючы яму супольную гутарку ў справе англійска-індускага спору.

Ганді, па выхадзе з вастрогу, заявіў, што ня спыняе, але яшчэ завастрае барацьбу за здабыцьцё поўні дзяржаўнай незалежнасьці Індыі. Але—пад націскам уплывовых гаспадарчых колаў індыйскага грамадзянства, якія прымалі ўчасьце ў лёнданскай канфэрэнцыі (ў справе новага статуту для Індыі), Ганді зьвярнуўся да англійскага віцэ-караля Індыі с прапазіцыяй пагутарыць з ім асабіста—каб высьветліць яму дакладна палажэньне рэчаў у Індыі. Віцэ-кароль прыняў прапазыцыю Ганді. Ці будзе які вынік з іх гутаркі, няведама.

— Сэкрэтар фінансаў Злучаных Штатаў Амэрыкі Мольлен заявіў, што скарб ня мае грошаў на пэнсіі былым учасьнікам Вялікай вайны, бо і без таго недахоп дзяржаўнага бюджэту перайшоў за паўмільярда даляраў. Даходы дзяржаўныя ўсьцяж зьмяншаюцца, даўгі і выдаткі растуць, дык палажэньне можа стаць вельмі паважным: недахоп можа дайсьці да—двух мільярдаў даляраў... А мы ўсе думаем, што ў Амэрыцы далярамі сьвіньней кормяць...

— У Нямеччыне зарэгістравана звыш 5 мільёнаў безработных. Толькі за апошнія два тыдні лік безработных павялічыўся на 129 000 чалавек. Гэта значыць, што бэзрабоцьце яшчэ ўсьцяж расьце.

Прачытаушы газэту —

перадай другому.

Хроніка.

— **Арышт Б. Тарашкевіча.** 6-га лютага г. г. арыштаваны Б. Тарашкевіч, б. старшыня Грамады, які ў свой час разам з іншымі грамадаўцамі ўцёк заграніцу.

Як падаюць газэты—Тарашкевіча арыштавалі ў Тчэве, дзе ён апынуўся, едучы з Гданску ў Маскву. На вакзале ў Тчэве, дзе цягнік стаіць ўсяго 4 мінуты, камісар польскай паліцыі пазнаў Тарашкевіча, кантралюючы дакумэнты.

Пашпарт Тарашкевіча аказаўся фальшывым. Пры вобыску знойдзена шмат рознага кампрамітуючага матэрыялу, з якога, як падаюць газэты, вынікае, што ён быў выкліканы ў Комінтэрн у Маскву пісьмом Рака-Міхайлоўскага.

Па Вільні ходзяць чуткі, што апошнія арышты сярод беларусаў адбыліся ў сувязі з тымі „матэрыяламі", якія знайшлі ў Тарашкевіча.

Трэба спадзявацца, што ў хуткім часе беларускае грамадзянства даведаецца, якімі справамі займаўся ў апошнія часы б. старшыня Грамады.

— **„Заранка"**—ілюстраваны месячнік для дзяцей — пасьля даўгога перарыву, ізноў пабачыла сьвет—вышаў першы нумар. Падпісная цана з перасылкай: на 3 месяцы 1 зл. 15 гр., на адзін месяц—45 гр.

— **„Родная Мова".** Вышаў з друку № 5 „Родная Мова". Месячнік гэты, выданы праз д-ра Я. Станкевіча, прысьвечаны пытаньням беларускае (крывіцкае) мовы.

— **Прысуд над гр. М. Сіняўскім.** 19 лютага г. г. у віленскім апэляцыйным судзе была разгледжана справа гр. Сіняўскага, які абвінавачваўся ў тым, што ў часе чытаньня прыгавару над грамадаўцамі ў траўні 1928 г., выражыў сымпатыі засуджаным, кідаючы разам з іншымі кветкі і г. д.

Суд прыгаворыў гр. Сіняўскага на 1 месяц турмы.

Пісьмо у Рэдакцыю.

Паважаны Грамадзянін Рэдактар!

Гэтым маю гонар прасіць аб зьмяшчэньні ў паважанае газэце наступнае:

Газэты „Беларускі Кліч" і „Крыніца", хочучы ачарніць маё добрае імя, зьмясьцілі цэлы рад грубых лаянак і беспадстаўных закідаў адносна мяне і б. пасла Стэповіча. Шануючы сваю чалавечую годнасьць, на лаянкі клерыкальна-ярэмічаўскай хэўры, я лаянкай адказываць ня маю намеру і астаўляю такія мэтады змаганьня белар. „крысьціянскім" правадыром. Затое лічу неабходным з агідай адкінуць усе ілжывыя закіды, скіраваныя да мяне ў успомненых газэтах.

1) Няпраўдай ёсьць быццам група „Беларускіх Незалежных Радыкалаў", ад каторай я кандыдаваў, ідучы на выбары ў Сойм, імкнулася разбіваць беларускія галасы. Праўда затое ёсьць, што ўспомненая група ўсімі сіламі дамагалася ісьці на выбары адным баларускім сьпіскам, але так-званы Беларускі Нацыянальны Камітэт да гэтага не дапусьціў і нават не хацеў уступіць у перагаворы. Такім чынам за разгром беларусаў на выбарах у Сойм адказны выключна ўспомненыя асобы.

2) Сьмешным і беспадстаўным ёсьць закід быццам я, як пасол, нічога не рабіў. Затое праўда, што пасол Ярэміч, адзін з інспіратараў такіх закідаў, закідаў свае абавязкі да таго ступня, што будучы ў Варшаве, не зьявіўся ў Сойм, калі галасавалася, ці даць у буджэце паўмільёна зл. на беларускія справы. Аб „працавітасьці" кс. Станкевіча, як пасла, сказаць можна мала лепш. Як паслы Ярэміч і кс. Станкевіч „працавалі" на вёсцы, аб гэтым усім добра ведама.

3) Ілжывым зьяўляецца закід быццам я пасольскі мандат разглядаў з пункту гледжаньня матэрыяльнай карысьці, аб гэты сьведчыць маё матэрыяльнае палажэньне. Затое праўда, што аўтары гэтых закідаў, б. паслы клерыкальна-ярэмічаўскай кампаніі, увайшоўшы ў Сойм раптоўна куплялі сабе землі, дачы і закладалі гандлёва-прамысловыя прадпрыемствы, з якіх даход чэрпаюць і сягоньня; я з вялікай ахвотаю ўсю сваю маемасьць з любым з іх памяняю з вялікім для сябе выйгрышам, а гэтых слоў ужо назад не вазьму.

Бяручы ўсё сказанае пад увагу, мушу заявіць, што маё выясьненьне скіравана выключна да беларускага грамадзянства, гэта знача, што ў ніякую палеміку ўхадзіць з правадырамі бел. клерыкалаў і Ком. ня маю намеру, як з людзьмі, якія ня прызнаюць ніякай этыкі.

На канчатак выражаю падзяку калезе б. паслу Стэповічу за яго выступленьне у „Нар. Звоне" проціў дэмаралізатараў публічнага жыцьця і цалком з успомненым выступленьнем салідарызуюся, як з згодным з праўдай.

З пашанаю

10.1. 1931 г. К. Юхневіч. (б. пасол).

Усячына.

Карысныя якасьці яблыкаў.

Яшчэ са старадаўніх часаў было вядома, што яблыкі вельмі карысны для здароўя чалавека.

За апошнія часы людзі яшчэ больш пераканаліся ў гэтым.

Яблыкі маюць у сабе амаль ня ўсё, што патрэбна для людзкога арганізму і бяз чаго ён ня можа абыйсьціся.

Ядучы яблыкі, мы ўводзім у арганізм такія элемэнты, якія патрэбны для росту касьцей, што асабліва важна для дзяцей.

Далей яблыка ахоўвае ад розных заразных хваробаў роту і горла, памагае нармальнаму пераатраўліваньню ежы і нарэшце яно патрэбна для палепшаньня крыві.

Палепшываючы ператраўліваньне ежы і ўсіліваючы абег крыві, яблыка аказвае дадатні ўплыў і на вонкавы выгляд чалавека—скура робіцца гладзейшаю, прападаюць зморшч і і г. д.

Людзі, якія шмат спажываюць яблыкаў, робяцца свяжэйшымі і нават набываюць больш маладжавы выгляд.

Спажываньне яблыкаў дадатня адбіваецца нават на працы мазгоў,—вось чаму многія кваліфікаваныя ўмысловыя працаўнікі шмат іх спажываюць.

Беларуская Кнігарня

Беларускага Выдавецкага Таварыства

Вільня, Вострабрамская І.

П. Г.

Гэтым маем гонар паведаміць Вас, што ў нас на складзе засталося яшчэ ў незначным ліку нашыя, ведамыя ўсім з папярэдніх гадоў, адрыўныя календары на 1931 год Беларускага Выдавецкага Т-ва.

Астатак гэты паўстаў ад таго, што з прычыны гаспадарчага крызісу ў краі, панізілася пакупная здольнасьць грамадзянства. Многія нашыя сталыя кліенты засталіся без календара, дзякуючы яго цане 1 25 гр., якія для нашага селяніна зьяўляюцца сягоньня вялікай сумай. Прыймаючы гэта пад увагу і прызнаючы вялікую вартасьць календара, пажадана, каб ён быў у кожнай хаце сьвядомага беларуса. Каб зрабіць календар даступным па цане кожнаму, Беларускае Выдавецкае Таварыства пастанавіла знізіць цану яго да 70 грошы за штуку.

10 календароў — 7 зл.
50 „ —30 зл.
100 „ —55 зл.

Сьценкі да календара гуртом ня менш 10 шт. — 20 гр.

Ад 10 календ. і вышэй перасылка на наш рахунак, ніжэй на кошт заказчыка па паштовай тарыфе.

Заказы выконваць будзем выключна па атрыманьні поўнасьцю грошы. Ані ў крэдыт, ані наложнай платай па гэтай цане высылаць ня будзем.

Нераспраданыя календары Кнігарня Белар. Выд. Т-ва згаджаецца прыняць з паваротам у месяцы верасьні, а на суму зьвернёных календароў вышле Вам другія нашыя выданьня па гуртовых цэнах.

З пашанай
Кнігарня Бел. Выд. Т-ва
ў Вільні.

20.II 1931 г.

Радактр-выдавец: М. Сіняўскі Друкарня Я. ЛЕВІНА Вільня, Нямецкая 22.